

Toruń, 18.04.2025 r.

Prof. dr hab. Maciej Serowaniec
Katedra Prawa Konstytucyjnego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

**Ocena rozprawy doktorskiej mgr Aleksandry Anny Szydzik
pt. „Skarga nadzwyczajna jako środek kontroli konstytucyjności sądowego stosowania
prawa”**

Gdańsk 2025, ss. 322

Promotor: dr hab. Krzysztofa Grajewskiego, prof. UG

Promotor pomocniczy: dr Maciej Fingas

1. Uwagi wstępne:

Podstawą do sporządzenia niniejszej recenzji jest uchwała Rady Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 31 marca 2025 r. powierzające mi funkcję recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania Pani magister Aleksandrze Annie Szydzik stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

Recenzja rozprawy doktorskiej została sporządzona na podstawie art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668), w świetle którego „rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie albo dyscyplinach oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej albo oryginalne dokonanie artystyczne”.

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pani mgr Aleksandry Anny Szydzik, pt. „Skarga nadzwyczajna jako środek kontroli konstytucyjności sądowego stosowania prawa”, przygotowana pod kierunkiem naukowym Pana dr hab. Krzysztofa Grajewskiego, prof. UG i dra Macieja Fingasa na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego.

A handwritten signature in blue ink, located at the bottom right of the page.

2. Wybór tematu rozprawy:

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Anny Szydzik zatytułowana „Skarga nadzwyczajna jako środek kontroli konstytucyjności sądowego stosowania prawa” stanowi bardzo wartościowy i dojrzały przykład badań naukowych prowadzonych w zakresie prawa konstytucyjnego i prawa procesowego. Tematyka obrana przez Autorkę jest wyjątkowo trafna i aktualna. Wprowadzenie do polskiego porządku prawnego instytucji skargi nadzwyczajnej w 2018 roku budziło i nadal budzi wiele kontrowersji zarówno w praktyce sądowej, jak i w doktrynie. W tym kontekście Autorka podejmuje się niezwykle istotnego zadania – przeprowadzenia wszechstronnej, dogłębnej analizy tej instytucji z perspektywy konstytucyjnej. Już na etapie wstępnych założeń Autorka klarownie identyfikuje lukę badawczą, jaką stanowi niedostateczne ujęcie skargi nadzwyczajnej z perspektywy prawa konstytucyjnego. Dotychczasowe ujęcia tej instytucji koncentrowały się bowiem głównie na jej funkcjonowaniu w postępowaniach cywilnych i karnych, nie zaś na szerszej refleksji nad jej ustrojową rolą i relacją do fundamentalnej zasady nadrzędności Konstytucji RP. Autorka proponuje spojrzenie systemowe – obejmujące zarówno sferę stanowienia, jak i stosowania prawa – co umożliwi umiejscowienie skargi nadzwyczajnej jako mechanizmu realizującego złożone cele: od ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki po zapewnienie wewnętrznej spójności systemu prawa. Dużym walorem pracy jest precyzyjne sformułowanie hipotez badawczych, które stanowią oś dla całego wywodu. Autorka stawia pytania nie tylko o skuteczność skargi nadzwyczajnej jako instrumentu ochrony konstytucyjnych praw i wolności, ale także o jej charakter funkcjonalny i wpływ na model kontroli konstytucyjności w Polsce. Odpowiedzi udzielane w kolejnych rozdziałach są konsekwentnie poparte analizą przepisów, orzecznictwa i literatury, a przy tym niepozbawione własnych, trafnych spostrzeżeń o charakterze krytycznym.

3. Styl i metoda prezentacji tematu:

Rozprawa została napisana językiem jasnym i precyzyjnym. Terminologia używana przez Autorkę jest zgodna z przyjętym w literaturze językiem prawniczym i została zastosowana w sposób konsekwentny i przemyślany. Styl pracy wyróżnia się wysokim poziomem klarowności, a jednocześnie dbałością o naukowy charakter wywodu. Argumentacja prowadzona jest logicznie, uporządkowana, a każda z tez wsparta jest odpowiednią analizą źródłową i prawną. Metodologia zastosowana w rozprawie jest w pełni adekwatna do charakteru przedmiotu badań. Autorka umiejętnie wykorzystuje klasyczną metodę

dogmatycznoprawną, wspartą analizą prawnoporównawczą, szczególnie w zakresie przedstawienia instytucji skargi konstytucyjnej w innych systemach prawnych. Uzupełniając sięga także po metodę historycznoprawną oraz elementy teorii prawa, co świadczy o dojrzałości badawczej oraz umiejętności doboru narzędzi adekwatnych do złożoności podejmowanego problemu. Rzetelność i szerokość kwerendy źródłowej zasługuje na szczególne uznanie.

Struktura rozprawy została dobrze przemyślana i zrealizowana w sposób spójny. Cztery główne rozdziały rozprawy są logicznie powiązane i prowadzą czytelnika krok po kroku przez kolejne aspekty problematyki. W pierwszej części Autorka precyzyjnie wprowadza w temat, przedstawiając ujęcia teoretyczne kontroli konstytucyjności oraz wyjaśniając pojęcie sądowego stosowania prawa. Kolejne rozdziały zawierają pogłębioną analizę zakresu skargi nadzwyczajnej, przesłanek jej stosowania oraz jej roli w systemie kontroli konstytucyjności. Ostatni rozdział poświęcony został analizie skutków orzeczeń Sądu Najwyższego wydawanych w odpowiedzi na skargi nadzwyczajne, co pokazuje praktyczny wymiar funkcjonowania tej instytucji.

4. Baza źródłowa:

Baza źródłowa rozprawy jest bardzo obszerna i zróżnicowana. Autorka odwołuje się do konstytucji, ustaw oraz licznych aktów normatywnych, ale również do bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego oraz sądów powszechnych. Obszernie cytuje także literaturę przedmiotu – zarówno polską, jak i obcą – w tym także najnowsze publikacje oraz klasyczne pozycje naukowe. Wszystkie źródła zostały poprawnie zacytowane i ujęte w bibliografii, a ich wykorzystanie świadczy o doskonałym rozeznaniu Autorki w stanie badań i dyskursie doktrynalnym. Autorka pracy wykazała się zatem niezwykle pieczołowitością zbierając materiały niezbędne do analizy problemu badawczego wskazanego w tytule rozprawy doktorskiej.

5. Konstrukcja i ocena rozprawy:

Przedstawiona do recenzji rozprawa liczy 332 strony. Została podzielona na cztery rozdziały merytoryczne i opatrzona wprowadzeniem oraz zakończeniem. W ramach pracy wyróżniona została także bibliografia. Każdy z rozdziałów merytorycznych opatrzony jest zwięzłym wprowadzeniem i podsumowaniem, które doskonale porządkuje prowadzone w poszczególnych rozdziałach rozważania. Doktorantce z powodzeniem udało się także zachować proporcje pomiędzy poszczególnymi rozdziałami, co świadczy o opanowaniu przez Nią umiejętności syntezy analizowanych problemów badawczych. Dzięki temu praca nie

przekracza rozsądnych granic wyznaczonych dla prac doktorskich. Nie zgłaszam zastrzeżeń w kwestii kolejności rozpatrywanych zagadnień. Kolejność ta jest uzasadniona merytorycznie, chronologicznie i logicznie.

Całość pracy jest poprzedzona zwięzłym wprowadzeniem. Autorka sformułowała tutaj główną tezę badawczą dysertacji oraz pięć hipotez badawczych. Autorka wskazała i uzasadniła ponadto cele badawcze swej pracy. Poprawnie wypadła również zgrabna prezentacja treści poszczególnych rozdziałów pracy we wstępie.

Rozdział pierwszy pracy doktorskiej pt. „*Kontrola konstytucyjności sądowego stosowania prawa*” pełni istotną funkcję w strukturze całej dysertacji – nie tylko wprowadzając w problematykę badawczą, ale także formułując i uzasadniając przyjętą perspektywę analityczną oraz koncepcyjne ramy dalszych rozważań. Autorka z powodzeniem realizuje założony cel rozdziału, jakim jest pogłębione i systematyczne wyjaśnienie kluczowych pojęć, modeli oraz instytucji związanych z konstytucyjną kontrolą prawa, ze szczególnym uwzględnieniem kontroli dotyczącej jego stosowania przez sądy. Już we wprowadzeniu zarysowuje ona główną oś problematyki badawczej – tj. potrzebę szerszego ujęcia kontroli konstytucyjności prawa, obejmującego nie tylko jego tworzenie, ale również stosowanie. To rozszerzone podejście – poparte trafnie dobranymi argumentami teoretycznymi i przykładami z orzecznictwa – stanowi oryginalny wkład w dyskusję nad funkcjonowaniem mechanizmów ochrony konstytucyjnych praw i wolności. W części poświęconej pojęciu kontroli konstytucyjności prawa Autorka w sposób uporządkowany prezentuje różne modele i podejścia występujące w doktrynie. Warto zaznaczyć, że nie ogranicza się do opisu znanych koncepcji, lecz umiejętnie wskazuje na ich znaczenie w kontekście przyjętych założeń badawczych. Analiza oparta jest na solidnej podstawie bibliograficznej, obejmującej zarówno literaturę polską, jak i zagraniczną, co świadczy o dobrej znajomości porównawczych aspektów badanej problematyki. Na szczególną uwagę zasługuje obszerna i dobrze skonstruowana część dotycząca aktów sądowego stosowania prawa jako przedmiotu kontroli konstytucyjności. Autorka wnikliwie omawia złożony proces stosowania prawa, trafnie wskazując, że akt końcowy (orzeczenie) jest wynikiem wieloetapowego procesu decyzyjnego, obejmującego m.in. ustalenia faktyczne, wykładnię oraz subsumcję. W tym kontekście przekonująco argumentuje, że kontrola zgodności z Konstytucją powinna obejmować nie tylko rezultat, lecz cały przebieg tego procesu. Takie podejście pozwala lepiej zrozumieć specyfikę i zakres ingerencji władzy sądowniczej w sferę konstytucyjnych praw jednostki. Autorka szczegółowo przedstawia istniejące w polskim systemie prawnym środki kontroli konstytucyjności aktów stosowania prawa, z naciskiem na skargę konstytucyjną oraz skargę nadzwyczajną. Bardzo wartościowe

jest zestawienie tych instrumentów z analogicznymi rozwiązaniami funkcjonującymi w innych systemach prawnych. Wskazuje to na dobrze ugruntowaną umiejętność analizowania prawa w perspektywie systemowej i porównawczej. Szczególnie interesująca jest część rozdziału poświęcona genezie skargi nadzwyczajnej – Autorka w przekonujący sposób przedstawia zarówno kontekst jej wprowadzenia, jak i główne motywy konstytucyjno-prawne, które jej towarzyszyły. Wyraźnie akcentuje przy tym, że wprowadzenie tego środka miało być odpowiedzią na niedoskonałości modelu skargi konstytucyjnej oraz wyrazem dążenia do zwiększenia ochrony konstytucyjnych praw obywateli w sferze orzecznictwa sądowego. Warto docenić, że Autorka nie ogranicza się do ujęcia czysto dogmatycznego – jej refleksje mają również charakter ustrojowy i funkcjonalny. Wskazuje ona na istotne napięcia pomiędzy potrzebą zapewnienia stabilności orzecznictwa a potrzebą skutecznej ochrony jednostki przed naruszeniami konstytucji. Dostrzeżenie tych złożonych relacji i próba ich analizy stanowią istotny walor tego rozdziału.

Podsumowując, Rozdział I pracy doktorskiej mgr Aleksandry Szydzik należy ocenić bardzo pozytywnie. Jest to rozdział rzetelny, dobrze zaplanowany i starannie opracowany. Zawiera nie tylko solidną podstawę teoretyczną dla dalszych rozdziałów dysertacji, ale również samodzielny i przemyślany wkład Autorki w rozwój refleksji nad konstytucyjnymi środkami ochrony praw jednostki. Autorka umiejętnie łączy podejście dogmatyczne, systemowe i komparatystyczne, co pozwala uznać jej pracę za wartościowy głos w naukowej debacie nad miejscem i rolą kontroli konstytucyjności w demokratycznym państwie prawnym.

Rozdział drugi pracy doktorskiej stanowi kontynuację starannie zaplanowanej koncepcji badawczej zaprezentowanej w rozdziale pierwszym. Jego celem jest szczegółowa analiza zakresu podmiotowego i przedmiotowego skargi nadzwyczajnej – instytucji młodej, ale już budzącej liczne wątpliwości interpretacyjne, jak i kontrowersje natury ustrojowej. Należy podkreślić, że Autorka z powodzeniem realizuje zakładany cel, oferując czytelnikowi pogłębione, uporządkowane i rzetelne studium tych dwóch kluczowych wymiarów skargi nadzwyczajnej. W ujęciu strukturalnym rozdział jest bardzo dobrze skonstruowany. Analiza została przeprowadzona w sposób dwutorowy – oddzielnie omówiono zarówno krąg podmiotów legitymowanych do wniesienia skargi, jak i podmiotów objętych ochroną, co pozwala na pełniejsze ujęcie omawianej problematyki. Autorka konsekwentnie posługuje się aparatem pojęciowym wprowadzonym wcześniej, dzięki czemu wywód zachowuje logiczną spójność i wysoką przejrzystość. Na uznanie zasługuje wnikliwa identyfikacja napięcia pomiędzy publicznoprawnym charakterem skargi nadzwyczajnej – wynikającym z faktu, że

wyłącznie określone organy państwa mogą ją wnieść – a jej deklarowaną funkcją ochrony konstytucyjnych praw i wolności jednostki. Autorka trafnie zauważa, że brak legitymacji bezpośredniej po stronie uczestników postępowania znacząco ogranicza efektywność tej instytucji z punktu widzenia gwarancyjnego. Argumentacja w tym zakresie jest wyważona, oparta na rzetelnej analizie przepisów oraz praktyki ich stosowania. Bardzo interesujące jest również rozróżnienie pomiędzy podmiotami działającymi głównie w interesie publicznym a tymi, które służą ochronie interesu jednostki, co pozwala na ukazanie złożoności aksjologicznego fundamentu skargi nadzwyczajnej. Szczególnie wartościowa jest refleksja nad ryzykiem instrumentalizacji skargi nadzwyczajnej, zwłaszcza w kontekście silnego upolitycznienia roli Prokuratora Generalnego. Autorka nie unika trudnych tematów i potrafi wyważyć głosy krytyczne, unikając przy tym nadmiernej oceny o charakterze publicystycznym. Odwołanie do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Wałęsa przeciwko Polsce wzmacnia wymowę tych rozważań i ukazuje ich znaczenie z punktu widzenia standardów międzynarodowych. W dalszej części rozdziału, dotyczącej zakresu przedmiotowego skargi nadzwyczajnej, Autorka wykazuje się bardzo dobrą znajomością procesowych uwarunkowań funkcjonowania tego środka prawnego. Trafnie identyfikuje i szczegółowo omawia cechy orzeczeń sądowych, które mogą zostać objęte skargą nadzwyczajną – z uwzględnieniem wymogów dotyczących prawomocności, rodzaju postępowania (cywilnego i karnego), kończącego charakteru orzeczenia, jak również braku możliwości zaskarżenia innymi środkami nadzwyczajnymi. Istotną wartością rozdziału jest próba odpowiedzi na pytanie o rzeczywisty zakres ochrony, jaki zapewnia skarga nadzwyczajna w obecnym kształcie. Autorka nie tylko diagnozuje istniejące ograniczenia, ale również sugeruje ich konsekwencje dla pozycji jednostki w systemie prawnym. Zwraca uwagę na możliwość pasywizacji stron postępowania, które mogą zrezygnować z przysługujących im środków odwoławczych w oczekiwaniu na potencjalną skargę nadzwyczajną wniesioną przez organ publiczny. Ta obserwacja, choć może budzić kontrowersje, wydaje się w pełni uzasadniona i oparta na rzetelnej analizie praktyki. Wartościowe są również rozważania dotyczące granic czasowych skargi nadzwyczajnej oraz krytyczna ocena tymczasowych rozwiązań legislacyjnych, które przez kilka lat umożliwiały zaskarżanie orzeczeń nawet sprzed kilkunastu lat. Autorka słusznie wskazuje na zagrożenia związane z retrospektywnym podważaniem orzecznictwa oraz destabilizacją porządku prawnego – zarówno w aspekcie formalnym, jak i społecznym. Rozdział II pracy doktorskiej mgr Aleksandry Szydzik należy ocenić jako bardzo udany i merytorycznie dojrzały. Autorka wnikliwie i z dużą świadomością ustrojową analizuje złożone zagadnienia dotyczące zakresu podmiotowego i przedmiotowego

skargi nadzwyczajnej. Jej wywód jest ugruntowany w doktrynie i praktyce orzeczniczej, a jednocześnie wzbogacony o refleksję krytyczną i syntetyzującą. Rozdział ten nie tylko dostarcza niezbędnych narzędzi pojęciowych i analitycznych dla kolejnych części pracy, ale także sam w sobie stanowi cenny wkład w debatę na temat skuteczności i roli nadzwyczajnych środków zaskarżenia w demokratycznym państwie prawnym.

Rozdział trzeci pracy stanowi pogłębione i starannie przemyślane opracowanie problematyki przesłanek dopuszczalności oraz wzorców kontroli skargi nadzwyczajnej. Autorka kontynuuje przyjętą w pracy metodologiczną konsekwencję, prowadząc analizę, która łączy aspekty dogmatyczne z refleksją konstytucyjnoprawną i orzecznictwem, a także wykazując dużą świadomość aksjologiczną i systemową badanej instytucji. Na wstępie warto podkreślić, że Autorka trafnie identyfikuje znaczenie przesłanek materialnych jako podstawowego filaru warunkującego dopuszczalność skargi nadzwyczajnej. Z uwagi na wcześniejsze omówienie przesłanek formalnych w rozdziale drugim, ich pominięcie w bieżącej analizie nie wpływa negatywnie na całościowy odbiór treści – wręcz przeciwnie, pozwala na skoncentrowanie się na kluczowym, konstytucyjnie istotnym wymiarze tego środka prawnego. Autorka dokonuje przekonującej klasyfikacji przesłanek materialnych, wyodrębniając przesłankę ogólną (funkcjonalną) oraz przesłanki szczególne – konstytucyjną, aplikacyjną i faktyczną. Ten podział nie tylko oddaje złożoność analizowanego zagadnienia, ale stanowi również użyteczne narzędzie do dalszej rekonstrukcji wzorców kontroli. Szczególnie wartościowa jest tu refleksja nad relacją pomiędzy przesłankami a konstytucyjnymi wartościami, która ujawnia głęboką znajomość zasad prawa konstytucyjnego oraz mechanizmów ochrony praw jednostki. W rozważaniach poświęconych przesłance ogólnej Autorka prezentuje wnikliwą analizę zasady demokratycznego państwa prawnego jako konstytucyjnego wzorca kontroli. Zwraca uwagę na jej dynamiczny charakter oraz związane z nią trudności interpretacyjne, wynikające z niedookreślonego języka art. 2 Konstytucji RP. Ujęcie tej zasady jako normy optymalizacyjnej wymaga od sądu każdorazowego wyważenia wartości, co Autorka pokazuje z dużą precyzją, odwołując się do jej funkcji w kontekście zarówno stabilności orzecznictwa, jak i konieczności zapewnienia sprawiedliwości indywidualnej. Cennym elementem tej części rozdziału jest wskazanie na praktyczny wymiar stosowania przesłanki ogólnej – w tym luzu decyzyjnego przysługującego Sądowi Najwyższemu oraz braku jednolitych kryteriów oceny jej spełnienia. Autorka słusznie zauważa, że taki stan rzeczy rodzi istotne ryzyko nierówności w dostępie do ochrony oraz rozchwiania systemowej roli Sądu Najwyższego jako strażnika prawa. W części poświęconej przesłankom szczególnym Autorka przedstawia pogłębioną analizę przesłanki konstytucyjnej, posługując się solidnym aparatem teoretycznoprawnym. Na uwagę zasługuje

trafny wybór koncepcji zasad prawa wywodzącej się ze szkoły poznańskiej (Wronkowska, Ziemiński, Zieliński), który umożliwia precyzyjną rekonstrukcję konstytucyjnych wzorców kontroli. Jest to decyzja świadcząca o wysokiej świadomości metodologicznej i umiejętności dostosowania narzędzi teoretycznych do potrzeb praktyki sądowej. Zróżnicowanie między czynnymi i biernymi formami naruszenia praw konstytucyjnych również wzbogaca analizę. Autorka nie poprzestaje na wskazaniu formalnych ram, ale wnika głębiej – analizując charakter naruszeń i ich relację do zasady demokratycznego państwa prawa. Trafna jest również konkluzja, że jedynie naruszenia o kwalifikowanym charakterze mogą stanowić podstawę skargi – co stanowi ważne ograniczenie zakresu tego środka i zarazem istotną cechę jego konstytucyjnej tożsamości. W omówieniu przesłanki aplikacyjnej Autorka podejmuje problem oceny rażącego naruszenia prawa, trafnie wskazując na niejednorodną praktykę orzeczniczą oraz szeroki margines swobody interpretacyjnej Sądu Najwyższego. Jej ujęcie przesłanki aplikacyjnej jako narzędzia weryfikacji błędów zarówno w zakresie prawa materialnego, jak i procesowego, ukazuje szerokie spektrum tej przesłanki, a jednocześnie jej potencjalne słabości – związane z brakiem precyzyjnych standardów kwalifikacji „rażącego” naruszenia. Z kolei przesłanka faktyczna została omówiona z należytą precyzją i wnikliwością. Autorka słusznie podkreśla ryzyko przekształcenia Sądu Najwyższego w „sąd faktów”, co byłoby sprzeczne z jego ustrojową funkcją oraz zasadą dwuinstancyjności postępowania sądowego. Wskazuje także na ograniczenia dowodowe tej przesłanki oraz jej potencjalny wpływ na przewlekłość postępowań. Cennym elementem rozdziału jest również analiza sposobu rekonstrukcji wzorców kontroli przez Sąd Najwyższy. Autorka stawia ważne pytanie o zakres samodzielności Sądu w odniesieniu do wykładni konstytucyjnych wartości – czy SN działa niezależnie, czy też pozostaje judykacyjnie powiązany z dorobkiem Trybunału Konstytucyjnego. Zastosowana analiza orzecznictwa pozwala jej na sformułowanie umiarkowanej tezy o kontroli związanej, z zachowaniem pewnych wyjątków – teza ta wydaje się trafna i dobrze uzasadniona.

Rozdział czwarty stanowi dojrzałą i wielowymiarową charakterystykę orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach skarg nadzwyczajnych oraz skutków prawnych tych orzeczeń. Jako ostatni rozdział dysertacji, nie tylko zamyka on logiczny ciąg wywodu, ale również nadaje mu szerszy kontekst ustrojowy i funkcjonalny, ukazując skargę nadzwyczajną jako istotny, choć kontrowersyjny element polskiego porządku prawnego. Na wstępie należy podkreślić trafność przyjętego punktu wyjścia – rozpoznania skargi nadzwyczajnej jako nowego, odrębnego obszaru jurysdykcji Sądu Najwyższego. Autorka słusznie umieszcza rozważania dotyczące tej instytucji w kontekście ustrojowej funkcji Sądu Najwyższego, co pozwala lepiej uchwycić znaczenie skargi nadzwyczajnej nie tylko z punktu widzenia ochrony jednostki, lecz

także w szerszym wymiarze konstytucyjnym. Zastosowanie takiej perspektywy potwierdza wysoki poziom teoretyczny i systemowy refleksji badawczej. Rozdział cechuje się klarowną strukturą analityczną. Najpierw Autorka omawia zakres jurysdykcji Sądu Najwyższego w sprawach skarg nadzwyczajnych, ze szczególnym uwzględnieniem Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Następnie przechodzi do klasyfikacji orzeczeń wydawanych w tych sprawach (orzeczenia pozytywne i negatywne), by w dalszej kolejności rozwinąć analizę ich skutków prawnych, zarówno na płaszczyźnie indywidualnej, jak i systemowej. Na uznanie zasługuje dokładna klasyfikacja orzeczeń pozytywnych, obejmująca orzeczenia reformatoryjne, kasatoryjne oraz deklaratoryjne. Autorka nie tylko precyzyjnie przedstawia ich konstrukcję, ale także szczegółowo analizuje skutki prawne, jakie wywołują – w tym sanację niekonstytucyjności, skutki restytucyjne, a także konsekwencje związane z odpowiedzialnością odszkodowawczą Skarbu Państwa. Przedstawiona tu argumentacja jest klarowna, poparta przepisami oraz orzecznictwem, a przy tym osadzona w szerszym kontekście systemowym. W części poświęconej płaszczyźnie systemowej, Autorka przekonująco wskazuje na dualistyczny charakter skargi nadzwyczajnej – jako zarówno środka ochrony praw jednostki, jak i instrumentu nadzoru judykacyjnego. To rozróżnienie umożliwia pogłębioną analizę funkcji, jakie skarga nadzwyczajna pełni w porządku prawnym: ochronnej i interpretacyjnej. Szczególnie interesujący jest opis interpretacyjnego potencjału orzeczeń SN, prowadzącego do uzupełniającej wykładni Konstytucji RP w konkretnych stanach faktycznych. W tym aspekcie Autorka wyraźnie pokazuje, że instytucja ta – choć formalnie ograniczona do kontroli orzeczeń sądowych – w rzeczywistości poszerza zakres stosowania norm konstytucyjnych w praktyce sądowej. Jednym z najważniejszych i zarazem najbardziej odważnych elementów rozdziału jest krytyczna analiza roli Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Autorka nie unika odniesienia się do kontrowersji dotyczących jej statusu konstytucyjnego i legitymacji jako sądu w rozumieniu art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Wskazuje na istotne zagrożenie dla skuteczności i wiarygodności skargi nadzwyczajnej w sytuacji, gdy orzeczenia wydawane są przez organ, którego status jest kwestionowany zarówno w orzecznictwie TSUE, jak i ETPCz. Szczególnie cenny jest krytyczny, lecz wyważony ton analizy, pozwalający dostrzec zarówno potencjał tej instytucji, jak i jej ograniczenia – zwłaszcza w kontekście obecnych wyzwań systemowych dotyczących wymiaru sprawiedliwości w Polsce. Rozdział ten stanowi znakomite zwięźnięcie całej pracy i jednocześnie inspiruje do dalszych badań nad ustrojową rolą sądów w ochronie konstytucyjności prawa.

Lektura przedłożonej do oceny rozprawy doktorskiej skłania do sformułowania pod adresem Doktorantki następujących pytań: 1) Jakie są główne wyzwania dla dalszego funkcjonowania instytucji skargi nadzwyczajnej w polskim porządku prawnym? Czy Doktorantka widzi potencjał jej rozwoju, czy raczej konieczność stopniowego ograniczenia tej instytucji? 2) W jaki sposób skarga nadzwyczajna wpływa – lub może wpływać – na kształtowanie standardów konstytucyjnych w praktyce sądowej? Czy Doktorantka dostrzega możliwość, by ta instytucja w przyszłości odegrała większą rolę w procesie ochrony konstytucyjności prawa?

We wnioskach końcowych Autorka w sposób zwięzły odniosła się do tezy badawczej oraz każdej z postawionych we wprowadzeniu hipotez badawczych.

Merytorycznie rozprawa prezentuje wysoki poziom. Autorka nie tylko omawia przepisy prawne, ale także podejmuje własne, oryginalne rozważania nad ich funkcją ustrojową. Wyciąga trafne wnioski, formułuje tezy i udziela odpowiedzi na postawione pytania badawcze. W sposób pogłębiony analizuje charakter skargi nadzwyczajnej jako środka bardziej realizującego funkcję obiektywnej ochrony porządku konstytucyjnego niż subiektywnej ochrony jednostki. Taka ocena jest przekonująca i poparta rzetelną analizą dogmatyczną oraz orzecniczą. Cenne są także końcowe wnioski *de lege ferenda*, które mają wartość praktyczną i mogą służyć jako punkt odniesienia dla przyszłych prac legislacyjnych. Podsumowując formalną i merytoryczną ocenę pracy pragnę podkreślić, że mgr Aleksandra Anna Szydzik posługuje się poprawnym warsztatem badań naukowych.

6. Konkluzja:

Przedłożona do oceny rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w dyscyplinie nauk prawnych, zaś jej przedmiotem jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego. W pracy widoczna jest samodzielność w sformułowaniu problemu naukowego, właściwe zastosowanie metod badawczych oraz wkład w rozwój nauk prawnych w dyscyplinie nauk prawnych. Autorka prezentuje bardzo dobrą orientację w złożonych problemach współczesnego konstytucjonalizmu i proponuje interesujące kierunki dalszych badań. Jej praca ma nie tylko walory teoretyczne, lecz również praktyczne, szczególnie w kontekście stosowania prawa przez Sąd Najwyższy. Jest to praca wyróżniająca się pod względem doboru tematu, precyzji analiz, poziomu merytorycznego i językowego oraz samodzielności badawczej.

Mając powyższe na względzie stwierdzam, że rozprawa doktorska autorstwa Pani mgr Aleskandry Anny Szydzik spełnia wymogi przewidziane dla tego typu prac w art. 187 ust. 1 i

2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668). Wnoszę zatem o przyjęcie recenzowanej rozprawy doktorskiej oraz o Jej dopuszczenie do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Ze względu na wyjątkowy poziom rozprawy, wartość poznawczą oraz wysoki poziom warsztatu naukowego, rekomenduję również przyznanie rozprawie wyróżnienia.

Małgorzata Serwaniec